

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Solvitur primum argumentum ex ratione petitum, & quomodo
Sacramenta cum fictione suscepta, recedente fictione, producant gratiam,
breviter declaratur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

Efficitur virtute sua effectiva. Ita colligitur ex D. Thoma supra quaest. 56. art. 1. ad 3. Ubi sic ait: *Resurrectio Christi est causa efficiens & exemplaris nostrae resurrectionis: efficiens quidem, in quantum humanitas Christi, secundum quam resurrexit, est quodammodo instrumentum divinitatis ipsius, & operatur in virtute eius; & ideo sicut alia quae Christus in sua humanitate fecit, vel passus est, virtute divina sunt nobis salutaria, ita & resurrectio eius.* Ex quibus verbis apparet, non esse mentem S. Thomae, quod actio ipsa quae jam praeterit, assumatur ut instrumentum Divinitatis, sed humanitas, quae secundum actionem illam resuscitata manet & passa est, aut mortua, & ideo Christi passio, & resurrectio, physice ad nostram justificationem & resurrectionem concurrere dicuntur, quia humanitas eius, ut passa, & resuscitata, ad utrumque physice concurrat.

§. II.

Solvitur primum argumentum ex ratione petiitum, & quomodo sacramenta cum fictione suscepta, recedente fictione, producant gratiam, breviter declaratur.

Praeter argumenta ex autoritate, quae §. praecedenti diluimus, variis rationibus insurgunt Adversarii in nostram sententiam. Prima sic potest breviter proponi. Baptismus, qui in puncto suae receptionis gratiam non contulit, propter recipientis obicem, sive fictionem recedente postea fictione, eam confert, ut docent S. Augustinus libro de Baptismo contra Donatistas cap. 12. relatus de consecrat. dist. 4. cap. 4r. & S. Thomas infra quaest. 69. art. 10. & cum eo communiter Theologi: Sed tunc eam non causat physice, cum tunc non sit, sed transierit, & quod non est, physice agere nequeat: Ergo solum moraliter.

Nec valet si dicas, quod licet quando recedit fictio, Baptismus non sit in se, remanet tamen in sua virtute, nimirum in charactere, qui tunc a Deo elevatur ad causandam gratiam, quam Baptismus in puncto suae receptionis debebat producere, si non fuisset positum impedimentum. Non valet, inquam, character enim de se non est instrumentum ad producendam gratiam: ut patet, quando simul character & gratia dantur, tunc enim gratia non datur mediante charactere: Ergo neque quando non datur simul gratia.

Respondeo bonam esse responsum & tradi expressè à D. Thoma in 4. dist. 4. quaest. 3. art. 2. quaest. 3. his verbis articulo praecedenti relatis: *Ad tertiam quaestionem dicendum quod in Baptismo imprimatur character qui est immediata causa disponens ad gratiam, & ideo cum fictio non auferat characterem, recedente fictione, qua effectum characteris impediēbat, character qui est praesens in anima, incipit habere effectum suum, & ita Baptismus, recedente fictione, effectum suum consequitur.* Quibus verbis aperte docet: quod quando Baptismus suscipitur cum fictione, recedente fictione, per characterem, ut effectum sacramentalem minus principalem, datur effectus principalis, qui est gratia.

Nec refert, quod quando non fictè suscipitur, gratia non datur mediante charactere; nam tunc sacramentum ipsum influat formaliter, & sic non oportet ponere virtuales influentiam seu mediante virtute à se relicta: quando tamen non

A adest sacramentum, sufficienter salvatur haec causalitas physica, mediante virtute aliqua sacramento relicta, sicut mortuo generante producit proles per virtutem à se relictam in semine.

B Hae solutio & doctrina haud dubie valde probabilis est, & potest applicari non solum Baptismo, sed etiam aliis sacramentis imprimentibus characterem. Verum adhuc gravis difficultas remanet de aliis sacramentis quae characterem non imprimunt, quod modo scilicet, recedente fictione, possint physice producere gratiam, cum tunc nec in se nec in sua virtute existant, nihilque ex ipsis relinquatur in quo virtualiter permanere dicantur.

C Respondent aliqui, quod licet sacramenta quae non imprimunt characterem, neque in se, neque in sua virtute sint, quando tollitur fictio, verè tamen instrumentaliter physice concurrunt ad gratiae productionem; quia sicut in instrumentis divinae virtutis non requiritur necessariò praesentia & contactus formalis subiecti in quo producit effectus, eò quòd virtus causae principalis sit intimè in omnibus rebus, & ratione illius instrumenta dicantur virtualiter praesentia & contingentia passum; ita non est necessaria existentia eo tempore quo operantur, eò quòd eadem virtus causae principalis sit formaliter existens in omni temporis differentia, & ratione existentiae ipsius, instrumenta quae assumit sint virtualiter existentia in ea duratione in qua non sunt formaliter.

D Sed haec solutio & doctrina probabilitate caret, impossibile enim est, ut res non existens nec in se formaliter, nec virtualiter in aliquo suo effectu, possit physice in aliquid influere, sive principaliter: sive etiam instrumentaliter; existentia enim est conditio omnino necessaria ad agendum, quam Deus non potest supplere. Et ratio est, quia sublatà existentia rei, vel in se, vel in alio, nihil illius actu remanet, ac proinde non est aliquid à quo possit esse actio: unde licet Deus possit multas condiciones supplere, v.g. praesentiam sive approximationem agentis ad passum, quia huiusmodi conditionibus sublati, adhuc intelligitur remanere principium à quo procedat actio, non potest tamen supplere existentiam, quia licet non sit actionis principium, ita tamen ab ea dependet principium actionis, ut ea sublatà, in nihilum redeat. Et sanè, si haec opinio esset probabilis, nullà ratione posset falsitatis convinci, qui veller sustinere Deum posse assumere tanquam instrumentum physicum res possibiles & futuras; si quidem licet illae non sint actu, Deus tamen adest est formaliter praesens nedom tempore praesentiae praeterito, sed etiam futuro, quod plusquam absurdum est.

E Secundo respondent alii, relinqui à sacramento determinationem in voluntate quae se illi subiecit, recedente fictione, vi talis determinationis sacramentalis, seu ex sacramento relictae, & modificatae, restat effectum gratiae in sacramentis quae non imprimunt characterem: sicut enim (inquiunt) non est inconveniens remanere virtuales determinationem physicam voluntatis; quae amavit finem, ut ex ea se determinet ad media; sic nec repugnat voluntatem à sacramento suscepto determinari, & hanc determinationem in ea manere, ut recedente fictione gratiam operetur. Sicut supra dicebamus, quod passio & resurrectio Christi, physice ad nostram

77.

78.

79.

80.

salutem concurrere dicuntur, quia humanitas A. ejus, ut illis actionibus aut passionibus determinata & modificata remanet, & in virtute talis determinationis & modificationis, producit gratiam, ut instrumentum conjunctum Divinitatis. Hæc solutio probabilitate non caret.

81. Verior tamen ac probalior est solutio & doctrina aliorum Thomistarum, asserentium sacramenta quæ non imprimunt characterem, recedente fictione, non caulare gratiam physicè, sed solum moraliter: rationi enim consentaneum videtur, quod sacramentum caulat gratiam, secundum modum essendi quem habet; ita ut illam physicè caulat, quando verè & physicè existit; moraliter verò, quando existit solum moraliter & in divina acceptatione, ut contingit in proposito. Nec hoc officit sententiæ de causalitate physica sacramentorum novæ legis, quia hæc non intelligitur, nisi de sacramento existente, cum existentia sit una de conditionibus requisitis ad physicam operationem.

§. III.

Aliud Argumentum solvitur.

82. Objiciunt secundo Adversarii: Ad rationem instrumenti Physici necessarium est quod sit immediatè conjunctum subiecto in quo effectum suum producit, ipsumque physicè contingat: Sed sacramenta sæpe distant localiter ab homine in cujus anima est caulanda gratia, ut patet in sacramento pœnitentiæ, nam cum sacerdos pœnitentem absolvit, verba non tangunt physicè pœnitentem, nec ejus animam in qua producitur gratia: Ergo nequeunt sacramenta esse instrumenta physicè productiva gratiæ.

83. Respondent Nunno & Serra, non esse necessarium quod agens physicum sit immediatè conjunctum cum ea parte in qua producit suum effectum, ut patet in pungente carnem, quod in sensu aut organo tactus caulat dolorem, & tamen non est immediatè ipsi conjunctum, sed factis est, ipsum esse conjunctum cum toto composito, unde cum sacramenta possint esse immediatè conjuncta cum homine, in ejus anima possunt instrumentaliter physicè caulare gratiam, & tangendo corpus, cor abluere, ut loquitur Augustinus, seu efficere operationem instrumentalem circa animam, ut ait sanctus Thomas hic artic. 1. ad 2.

84. Hæc solutio haud dubiè veram doctrinam continet, sed difficultatem propositam penitus non evacuat, sunt enim aliqua sacramenta novæ legis, quæ contactum circa corpus non requirunt necessariò, ut patet in exemplo adducto; non enim est necessarium, quod in sacramento pœnitentiæ, verba absolutionis à sacerdote prolata, reali & physico contactu ipsum pœnitentem attingant. Idem constat in sacramento matrimonij, non requiritur enim necessariò quod verba unius contrahentis in ea distantia proferantur, quod alterum contrahentem realiter attingere valeant. Simile est in sacramento Eucharistiæ respectu consecrationis, non enim oportet, quod verba sacerdotis consecrantis, panem & vinum materialiter & realiter attingant, ut cum plures hostiæ consecrantur. Alia ergo assignanda est solutio, quæ sit universalior, & valeat etiam pro illis sacramentis quæ physicum corporis contractum non requirunt. Unde

85. Respondeo primò distinguendo Majorem: Ad

rationem instrumenti physici necessarium est quod sit immediatè conjunctum subiecto in quo suum effectum producit: si sit instrumentum naturæ, vel naturæ, transeat Major. Si sit instrumentum divinæ virtutis, quale est sacramentum, nego Majorem. Hoc enim inter instrumenta primi & secundi generis reperitur discrimen, quod cum in instrumentis naturalibus, aut artificialibus, virtus causæ principalis non sit ita diffusiva per seipsam possit immediatè contingere subiectum vel subiectum operis naturalis, vel artificialis, necesse est quod mediante instrumento illam debeat, reddatur ipsi præsens, subindeque quod instrumentum naturæ, vel artis, contingat immediatè passum seu subiectum in quo debet produci ejus effectus: è contra verò cum virtus Dei, ob ejus immensitatem, si omnibus rebus intimè præsens, non requiritur quod mediante instrumento reddatur præsens subiecto in quo gratia vel alius effectus supernaturalis producitur, nec per consequens quod instrumenta divinæ virtutis tale subiectum immediatè contingant, sed in rem distantem operari possunt. Unde Christus Marth. 8. solâ voce sanavit servum Centurionis absentem, & Ioan. 4. sanitati restituit filium Reguli distantem. Item Ioan. 11. voce revocavit animam Lazari existentem in Lybo, quod verum illa physicè pertingere non poterat. Hinc D. Thomas 2. 2. quæst. 178. art. 1. ad 1. infert Deum posse elevare interiorem hominis operationem ad physicè patranda miracula in re externa & distantia. Et 1. parte quæst. 64. art. 4. ad 2. asserit Demones in aère isto derentos, torqueri ab igne inferni, assertique Glossam Iacobi 3. dicentem: *Dæmones portant semper ignem gehennæ, quousque vadant.*

Dixi autem in distinctione Majoris, transeat Major, quantum ad instrumenta naturalia, quia in istis instrumentis non est universaliter verum, quod debeant immediatè contingere subiectum in quo effectus causæ principalis producitur: determinativa enim, licet non sit nisi in capite, operatur tamen instrumentaliter in pede, ipsumque movet localiter, ut instrumentum naturale animæ; quia ipsa anima cui conjungitur, & quæ est causa principalis talis motus, formaliter in pede existit. Cur ergo similiter, sacramenta, & alia divinæ virtutis instrumenta, non poterunt operari in subiectum distans, cum Deus, qui est causa principalis gratiæ miraculorum, omnibus rebus intimè præsens sit, & immediatè ac intus, quàm anima pedi, ipsis conjungatur; *in ipso enim vivimus, movemur, & sumus*, ut dicitur Actuum 17.

Secundo responderi potest & magis explicite ac illustrari præcedens solutio, distinguendo alter Major: De ratione instrumenti physici est, ut subiectum in quo debet recipi ejus effectus physicè contingat, contactu suppositi, seu rei, nego Majorem. Contactu virtutis, & causalitatis, concedo Majorem. Similiter distinguo Minorem: sacramenta non contingunt seu per subiectum in quo produciuntur illorum effectus scilicet gratia, contactu suppositi, seu rei, concedo Minorem. Contactu virtutis & causalitatis, nego Minorem, & Consequentiam. Quamvis ergo implicet contradictionem, quod instrumentum physicè influat in effectum causæ principalis, nisi causalitate & virtute à causa principali derivatâ, spiritualiter passum contingat, agens enim est virtute activa actu dare esse, &